

ሰበር መ/ቁ154222

ህዳር 28 ቀን 2011ዓ.ም

ዳኞች፡-ብርሃኑ አመነው

በዕውቀት በላይ

እንደሻወ አዳነ

ሃይሉ ነጋሽ

እትመት አሰፋ

አመልካች፡-አቶ ረሽድ አደም

ተጠሪ፡-አቶ ታሪኩ አማረ

መዝገቡ ለምርምራ የተቀጠረ በመሆኑ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ።

በዚህ መዝገብ የቀረበው ጉዳይ በፍርድ አፈጻጸም ምክንያት በመጀመሪያ ጨረታ ሽያጭ ላይ ተወዳድሮ አሸናፊ የተባለው ገዥ ዋጋ ከፍሎ ግዥውን ባለመፈጸሙ ድጋሚ ጨረታ ሲደረግ የሽያጭ ዋጋ ቢቀንስ ልዩነት የመክፈል ሃላፊነት የሚመለከት ክርክር መነሻ ያደረገ ነው። የጉዳዩ አመጣጥ ሲታይ የፍርድ ባለእዳ የአሁኑ ተጠሪ ሲሆን የፍርድ ባለመብት ወ/ሮ ብሻሽ አዲሱ መካከል በነበረው የአፈጻጸም ክርክር የፍርድ ባለእዳ ንብረት የሆነ ቤት በጨረታ እንዲሸጥ በተሰጠ ትእዛዝ መሰረት በመጀመሪያ ጨረታ ላይ የአሁኑ አመልካች ወንድም የሆነው አቶ ከሊል አደም በጨረታው ተወዳድሮ ቤቱን በብር 200,000 አሸናፊ መሆኑ ከተረጋገጠ በኋላ ገንዘቡን ገቢ ማድረግ ባለመቻሉ ሁለተኛ ጨረታ እንዲወጣ ሲደረግ የአሁኑ አመልካች ተወዳድሮ በብር 137,000 አሸናፊ ሆኖ ሽያጩ እንዲከናወን በመደረጉ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁ/ 429/2/ መሰረት ተጨራቹ በመጀመሪያ ጨረታ እና በሁለተኛ ጨረታ መካከል ያለውን የዋጋ ልዩነት ብር 63,200 አመልካች እንዲከፍል ተጠሪ አቤቱታ አቀረበ። የአፈጻጸም መዝገቡን የያዘው የመቼ

ወረዳ ፍርድ ቤት የግራቀኙን አስተያየት ከተቀበለ በኋላ የአመልካች ወንድም በመጀመሪያዉ ጨረታ የተወዳደረዉ ለአመልካች ስለመሆኑ በመግለጹና አመልካችም ይህንኑ አምኗል በሚል በሁለቱም ጨረታ የተወዳደረዉ አመልካች ነዉ በሚል የዋጋ ልዩነቱን ብር 63,200 የአሁኑ አመልካች እንዲከፍል በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁ/429/2/ መሰረት ትእዛዝ ሰጥቷል። አመልካች በዚህ ዉሳኔ ቅር ተሰኝቶ ለኢሉባቦር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ይግባኝ ያቀረበ ሲሆን ከፍተኛዉ ፍርድ ቤት ግራቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የአመልካች ወንድም በአመልካች ስም ጨረታ እንዲወዳደር ግልጽ ዉክልና መስጠቱ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ አመልካች ልዩነቱን የመክፈል ግዴታ የለበትም በማለት የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 2205 ዋቢ በማድረግ የስር ፍርድ ቤት ዉሳኔ ሽሯል። በሌላ በኩል በስር ፍርድ ቤት ቀርቦ ከደመወዙ ተቆርጦ ይከፈል በማለት ቃሉን የሰጠዉን በመጀመሪያ ጨረታ አሸናፊ ተብሎ ግዴታዉን ያልተወጣዉ ሰዉ ላይ የመጠየቅ መብት ጠብቆለታል። የአሁኑ ተጠሪ በዚህ ዉሳኔ ቅር ተሰኝቶ ለኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኝ ቅሬታ በማቅረቡ ፍርድ ቤቱ ግራቀኙን ካከራከረ በኋላ አመልካች በህግ አግባብ ለወንድሙ የሰጠዉ ዉክልና ባይኖርም ወንድሙ የሆነዉ ከሊል አደም በሰጠዉ ሀሳብና አመልካች በሰጠዉ ሀሳብ መሰረት የዋጋ ልዩነቱን የመክፈል ሃላፊነት የአመልካች ነዉ በማለት የወረዳዉን ፍርድ ቤት ዉሳኔ አጽንቷል። አመልካች በዚህ ቅር ተሰኝቶ ለኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት አቤቱታ ያቀረበ ሲሆን ሰበር ችሎቱ ግራቀኙን አከራክሮ የይግባኝ ሰሚ ችሎት ዉሳኔ አጽንቷል።

ለዚህ ሰበር ችሎት አቤቱታ የቀረበዉ በዚህ ላይ ሲሆን የአመልካች አቤቱታ ይዘት ባጭሩ አመልካች በህግ አግባብ ለወንድሙ አቶ ከሊል አደም የሰጠዉ ዉክልና ሳይኖር አቶ ከሊል አደም በመጀመሪያዉ ጨረታ በራሱ ስም ተወዳድሮ አሸናፊ ነዉ ለተባለበት አመልካች ሃላፊነት ሊወስድ እንደማይገባ ፣ አቶ ከሊል አደም በመጀመሪያ ጨረታ አሸናፊ ተብሎ ግዴታዉን ባለመወጣቱ ካስያዘዉ ገንዘብ ላይ ተቀንሶ ገቢ መደረጉን በሁለተኛ ጨረታ እንዳይወዳደር መደረጉ እና አቶ ከሊል አደም የዋጋ ልዩነት ከደመወዙ ተቀንሶ ገቢ ይደረግ እያለ ባለበት ሁኔታ አመልካች እንዲከፍል መደረጉ መሰረታዊ የህግ ስህተት ነዉ በሚል የስር ፍርድ ቤቶች ዉሳኔ እንዲታረም ጠይቋል።

የአመልካች የሰበር አቤቱታ ተመርምሮ በመጀመሪያ ጨረታ ተወዳድሮ ካሸነፈ በኋላ ክፍያውን ሳይፈጽም የቀረወ የአመልካች ወንድም ሆኖ ሳለ በዚህ ምክንያት ድጋሚ ጨረታ ወጥቶ አመልካች ተወዳድሮ ባነሰ ዋጋ በማሸነፉ አመልካች ልዩነት እንዲከፍል የመወሰኑን አግባብነት ከፍ/ብ/ስ/ህግ ቁ/429 አንጻር ለመመርመር እንዲቻል ጭብጥ ተይዞ ተጠሪ መልስ እንዲሰጥ ተደርጓል። በተጠሪ በኩል የቀረበው መልስ ባጭሩ በመጀመሪያው ጨረታ ላይ አመልካችና ቤተሰቦቹ እንደተወዳደሩ፣ አቶ ከሊል አደም ለአመልካች በሚል እንደተወዳደረ በስር ፍርድ ቤት ላይ መግለጹና አመልካችም ይህንኑ በፍርድ ቤት ስለማረጋገጡ በመግለጽ የስር ፍርድ ቤቶች ወሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የለውም በማለት ተከራክሯል። የአመልካች ጠበቃ ክርክርን በማጠናከር የመልስ መልስ አቅርቧል።

የጉዳዩ አመጣጥና የግራቶች ክርክር ይዘት ከላይ ባጭሩ የተገለጸ ሲሆን እኛም ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል ሲባል የተያዘውን ጭብጥ መሰረት በማድረግ አግባብነት ካለው ህግ ጋር በማገናዘብ መርምረናል። ከመዘገቡ እንደተገነዘብነው አከራካሪው ጉዳይ በመጀመሪያ ጨረታ እና በሁለተኛ ጨረታ መካከል የንብረቱ ዋጋ ልዩነት ሲፈጠር ሃላፊነት የሚከተለውን ወገን የመለየት ጉዳይ ነው። በፍ/ብ/ስ/ህግ አንቀጽ 429 ላይ በጨረታ ለገዛው ንብረት ዋጋውን ሳይከፍል ወይም ግዴታውን ሳይፈጽም የቀረ ገዢ ንብረቱ በሁለተኛ ጨረታ ሲሸጥ ለጎደለው ገንዘብ በሃላፊነት የሚጠየቅበት ሁኔታ ተደንግጓል። በዚህ አንቀጽ ንኡስ አንቀጽ ሁለት ላይ እንደተደነገገው ንብረቱ እንደገና በሚሸጥበት ጊዜ ዋጋ የቀነሰ እንደሆነ በመጀመሪያ ጨረታ ንብረቱን የገዛውና ዋጋውን ያልከፈለው ተጫራች የፍርድ አፈጻጸም እዳ በሚከፈልበት ዓይነትና ሁኔታ ልዩነቱንና ኪሳራውን እንዲከፍል እንደሚገደድ ተመልክቷል። ስለዚህም የዋጋ ልዩነቱንና ኪሳራውን የመክፈል ግደታ የተጣለው በመጀመሪያ ጨረታ ተወዳድሮ የጨረታው አሸናፊ ነው የተባለው ሰው ላይ ስለመሆኑ ያስገነዝባል።

በዚህ መዘገብ በተያዘው ክርክር በመጀመሪያ ጨረታ ተወዳድሮ የጨረታው አሸናፊ ነው የተባለው እና በዚህ አግባብ ግዴታውን ያልተወጣው የአመልካች ወንድም የሆነው አቶ ከሊል አደም ስለመሆኑ በስር ፍርድ ቤት ክርክር ሂደት የተገለጸ ጉዳይ ነው። አከራካሪ የሆነው ጉዳይ የአመልካች ወንድም በመጀመሪያ ጨረታ የተወዳደረው ለአመልካች ወይስ ለራሱ ጥቅም ነው የሚለው ነው። በዚህ ረገድ የአመልካች ወንድም በስር ፍርድ ቤት

ቀርቦ የተጫረተው በራሱ ስም ቢሆንም ለአሁኑ አመልካች ጥቅም ስለመሆኑ ገልጽ ገንዘቡን በወቅቱ ገቢ ማድረግ ባለመቻሉ ለሚፈጠረው የዋጋ ልዩነት ከራሱ ደመወዝ ተቀንሶ ገቢ እንዲደረግ የጠየቀ ሲሆን የስር ፍርድ ቤት የዚህ ሰው ጥያቄ ያለፈበት ምክንያት ግልጽ አይደለም። በአመልካች በኩል የቀረበው ክርክር የመጀመሪያ ጨረታ ላይ እንዳልተወዳደረ፣ ወንድሙ አቶ ከሊል አደም በጨረታው በአመልካች ስም እንዲወዳደር ወክልና ያልሰጠ ስለመሆኑ ሲሆን የስር ፍርድ ቤት ላይ ቀርቦ ወንድሙ ለአሱ እንደተወዳደረ አምኗል በማለት በመዝገብ ላይ ያሰፈረው ትክክል እንዳልሆነ አጥብቆ ተከራክሯል። ስለሆነም የአመልካች ወንድም በመጀመሪያው ጨረታ የተወዳደረውና አሸናፊ የተባለው ለራሱ ጥቅም ወይስ ለአሁኑ አመልካች ጥቅም ነው የሚለውን ጥያቄ ለይቶ በመወሰን ረገድ በየደረጃው ክርክሩን የተመለከቱት ፍርድ ቤቶች የተለያዩ መነሻ በመያዝ የተለያዩ ውሳኔ ማስጠቃቸውን ከላይ ተመልክተናል። ይህም አንዱ ፍርድ ቤት ግራቀኙ በችሎት በሰጡት ሀሳብ ለአመልካች ጥቅም ስለመሆኑ ታምኗል የሚል መነሻ የያዘ ሲሆን ሌላኛው ደግሞ በመጀመሪያ ጨረታ አመልካች ግልጽ ወክልና መስጠቱ አልተረጋገጠም በማለት ነው።

በመሰረቱ ባንድ ጉዳይ ላይ ሃላፊነት የሚመነጨው ከህግ ወይም ከወል እንደሆነ ይታወቃል። ከዚህ መዝገብ ክርክር እንደተገነዘብነው የአመልካች ሃላፊነት ምንጩ በአመልካችና በወንድሙ መካከል በነበረው ግንኙነት ወንድሙ ለፈጸመው ተግባር እንደወኪል ታይቶ ሃላፊነት እንዲወስድ የሚል ክርክር ነው። በፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 2079 እንደተደነገገው የሌላ ሰው እንደራሴ በመሆን ስራዎችን የመፈጸም ስልጣን የሚገኘው ከህግ ወይም ከወል ነው። ወክልናው በወል የተሰጠ እንደሆነ ተወካዩ በወካዩ ስም ህጋዊ ስራዎችን እንዲሰራ የሚደረግበት ወል መኖሩን መሰረት ያደረገ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 2099 ይገልጻል። በወል የሚሰጥ ወክልና ጠቅላላ ወክልና ወይም ልዩ ወክልና ተብሎ በሁለት ተከፍሎ የሚታይ ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 2002 እና ተከታዮቹ ድንጋጌዎች ይዘት ያስገነዝባሉ። በተለይም የማይንቀሳቀስ ንብረት ጋር በተያያዘ ከማስተዳደር ስልጣን ያለፈ ተግባር ማከናወን የሚቻለው በልዩ ወክልና ስለመሆኑ የፍ/ብ/ህግ አንቀጽ 2005/2/ድንጋጌ ይዘት ያስገነዝባል።

በዚህ መዝገብ በተያዘው ክርክር አከራካሪው ጉዳይ የአመልካች ወንድም የማይንቀሳቀስ ንብረት ለመግዛት በመጀመሪያ ጨረታ ላይ የተወዳደረው በራሱ ስም ቢሆንም

ለአመልካች ጥቅም ነው። በሚል የአመልካች ወኪል ሆኖ እንደተወዳደረ ተወስኖ ሃላፊነቱ የአመልካች መሆን አለበት ወይስ አይደለም የሚል ነው። በዚህ ረገድ የአመልካች ወንድም አቶ ከሊል አደም በመጀመሪያ ጨረታ የተወዳደረው በራሱ ስም ከመሆኑም በተጨማሪ ከአመልካች የተሰጠው ግልጽ ውክልና ስለመኖሩ የቀረበ ማረጋገጫ የለም። በስር ፍርድ ቤት ውሳኔ መሰረት ያደረገው አቶ ከሊል አደም በአንድ በኩል በራሱ ስም መጨረቱን እየገለጸ ፤ በሌላ በኩል ለወንድሜ ነው የተጨረሰው ገንዘቡን መክፈል አልቻልም ከደመወዝ ይቆረጥ በማለቱና አመልካች ስር ፍርድ ቤት ቀርቦ ይህንኑ አምኗል በሚል ምክንያት ነው። እዚህ ላይ አመልካች አጥብቆ የሚከራከረው አመልካች በግልጽ ለወንድሙ አቶ ከሊል አደም በዚህ በግልጽ ውክልና መስጠቱ ባልተረጋገጠበትና ስር ፍርድ ቤት ላይ የተመዘገበው ቃል አመልካች በግልጽ የመጀመሪያው ጨረታ ላይ ሃላፊነት የወሰደበት ሁኔታ በሌለበት ፍርድ ቤቱ አመልካች አምኗል የሚል በመመዘገብ አመልካችን ሃላፊ ማድረግ ተገቢ አይደለም የሚል ነው። በዚህም ላይ ጉዳዩን በተለያዩ ደረጃ የተመለከቱት የስር ፍርድ ቤቶች አመልካች በፍርድ ቤት ቀርቦ በችሎት ላይ የተመዘገበ ቃል እምነት የሚጣልበት ነው ወይስ አይደለም በሚለው ነጥብ ዙሪያ የተለያዩ አቋም መውሰዳቸው ከመዘገቡ ላይ ይታያል። ከላይ እንደተመለከትነው ይህ ጉዳይ የፍትህ ብሔር ክርክርም ቢሆን ሃላፊነትን የሚያሥክትል ከመሆኑ አኳያ አመልካች በዚህ ጉዳይ ላይ የሰጠው ቃል አሻሚና አከራካሪ ከሆነ እሱን ሃላፊነት ወስጥ የሚያስገባ ሊሆን አይገባም። በሌላ በኩል የአመልካች ወንድም የሰጠው ቃል ቢሆን ራሱ ሃላፊነት የሚወስድበት ከሚሆን በስተቀር በራሱ ስም ጨረታውን መወዳደሩን ግልጽ እርስ በርሱ የሚጣረስ ሃሳብ ማቅረቡ በግልጽ እየታየ ወንድሙ ለፈጸመው ተግባር አመልካች ሃላፊነት እንዲወስድ ለመወሰን የሚያስችል የህግ መሰረት የለውም። ሲጠቃለል በዚህ ጉዳይ አመልካች በመጀመሪያ ጨረታ በራሱ ወይም በህጋዊ ወኪል አማካይነት ስለመወዳደሩና ስለማሸነፉ በበቂ ማስረጃ ባልተረጋገጠበት ወይም ሃላፊነት ስለመውሰዱ አጣራጣሪና አከራካሪ በሆነበት ሁኔታ ወስጥ በሁለተኛው እና በአንደኛው ጨረታ መካከል ለተፈጠረው የዋጋ ልዩነት በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ ቁ /429/2/ መሰረት ሊከፍል የሚገደድበት የህግም ሆነ የወል ግንኙነት ምክንያት ባለመኖሩ የኦሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት እና ሰበር ሰሚ ችሎቶች አመልካች ሃላፊነት አለበት በማለት የሰጡት ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት የተፈጸመበት በመሆኑ ሊታረም

ይገባል ብለናል።በሌላ በኩል የኢሉባቦር ከፍተኛ ፍርድ ቤት በወሳኔው ላይ እንዳመላከተው ተጠሪ ከአቶ ከሊል አደም ላይ የሚጠይቀው መብት በዚህ ወሳኔ የተገደበ አይሆንም ብለናል። በዚህ አግባብ ተከታዩን ወሳኔ ሰጥተናል።

ወሳኔ

1ኛ/የአሮሚያ ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/210226 ላይ በ28/06/09ዓ.ም የሰጠው ወሳኔ እና ይህንኑ በማጽናት የሰበር ችሎቱ በመ/ቁ/268042 ላይ በ09/04/2010 ዓ.ም የሰጠው ወሳኔ በፍ/ብ/ስ/ስ/ህግ አንቀጽ 348/1/መሰረት ተሸሯል።

2ኛ/የኢሉባቦር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/29822 ላይ በ19/03/09 ዓ.ም የሰጠው ወሳኔ ጸንቷል።ይጻፍ።

3ኛ/በዚህ ፍርድ ቤት ለተደረገው ክርክር ወጪና ኪሳራ ግራቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል።ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

የወንጀል ስግ